

pensandi intercedat, imo quod expediat talem personam eligi, non obstante irregularitate, quia hac ablata, est dignior, etc. Ergo expedit, ut in illo collegio sit potestas ad talem dispensationem faciendam, cum non habeat tunc superiorem, ad quem possit recurrere. Confirmatur, quia delegata potestate ad aliquem actum principalem censetur delegata ad alia accessoria, quæ ad illum ordinantur; ergo in præsentia concessa facultate Cardinalibus ad eligendum, conceditur etiam ad tollendum quodcumque impedimentum, quod solo jure humano fundatur, si justa causa intercedat. Accedit, quod si de facto eligatur persona irregularis, et nihil aliud obstat, electio facta tenet, et dignitas ipsa excludit irregularitatem; ergo a fortiori poterunt, si expediat, præmittere dispensationem, ut electio convenienti modo et ordine fiat. Quapropter hanc partem probabiliorum existimo, sive illa vocetur proprie dispensatio, sive legitima interpretatio, quod in tali casu possit persona licite eligi, non obstante irregularitate, attenda ratione boni communis, quod semper est præferendum.

15. *Qui habeant potestatem delegatam dispensandi in irregularitate.* — Ultimo dubitari potest, quibus conveniat potestas hæc dispensandi in irregularitate, ex delegatione, vel privilegio. Ad quod respondendum est, quæstionem hanc potius ad factum, quam ad jus pertinere; nam jure nulla talis facta est delegatio generalis, prout nunc loquimur; de casibus autem particularibus postea dicemus. Delegatio vero, quæ extra jus fit, cum ad factum pertineat, vix cadit sub scientiam; sed juxta diversa munera vel status personarum, facultates, et privilegia eis concessa consulenda sunt. Solum ergo possumus advertere, hanc commissionem dupliciter fieri posse: uno modo per privilegia perpetua, prout data sunt Prælati religionum, quæ ipsi scire tenentur; et in opere de religione, quod jam molimur, magna ex parte explicabimus, Deo adjuvante, et in sequentibus in singulis irregularitatibus aliquid adnotabimus. Alio modo potest hæc commissio fieri ad unum actum vel ad tempus; et de hoc modo primum dicere possumus, consideranda esse verba rescripti, et juxta illorum vim de potestate concessa judicandum. Deinde oportet advertere, quoad usum Romanæ Curie, plebasque dispensationes, quæ a Sede Apostolica manare putantur, non fieri immediate a Papa, sed committi in partibus, ut veritate exami-

nata, et cognita, Ordinarius, vel confessor dispenset, juxta præscripta in Concilio Tridentino, sess. 22, cap. 5, de Reformat. In eo autem casu, etiamsi Pontifex moriatur re integra, non expirat talis facultas, ut notavit Maiolus, lib. 5, cap. 51, n. 6, cum Sylvestro, verb. *Dispensatio*, quæst. 6, et aliis, quia talis delegatio inter gratias computatur, et ideo non expirat morte concedentis, ut in superioribus dictum est.

SECTIO III.

Quæ forma servanda sit in dispensatione irregularitatis.

1. *Prima conclusio.* — Hactenus explicuimus causam efficientem hujus dispensationis; de motiva autem nihil speciale occurrit notandum, præter ea, quæ communia sunt dispensationi in quocumque jure, nimirum, requiri proportionatam causam, ut licite detur; adde etiam, ut valida sit, quando manat a Prælati Summo Pontifice inferioribus, ut infra etiam adnotabimus. De materiali etiam causa nihil necesse est dicere, cum nulla alia sit, præter personam irregularem. Solum ergo supersunt pauca dicenda de formali causa, simulque de effectibus constabit.

2. Primo ergo dicendum est, nullam formam, vel solemnitatem esse circa hoc jure præscriptam, ut omnes docent; quapropter ea solum postulanda sunt, quæ ex natura rei requiruntur. Ut ergo dispensatio sufficienter fiat, necessarium in primis est aliquod signum, quo sufficienter voluntas dispensantis ostendatur, quia dispensatio ab illa pendet et sola interior voluntas, nisi manifestetur, nihil operatur inter homines, ut sæpe diximus. Debet item per tale signum sufficienter determinari irregularitas, quæ dispensatur, nisi generalibus verbis concedatur dispensatio ab omni irregularitate, quia cum hoc signum sit practicum et activum, oportet sufficienter determinari, quia actiones sunt circa individua. Quapropter qui plures habet irregularitates, si ab una dispensari vult, necesse est, ut ejus speciem declaret; nam si confuse petat dispensationem a quadam irregularitate, et dispensatio eodem confuso modo concedatur, nihil fiet, quia incertum manet quænam irregularitas dispensetur, nisi concessio referatur ad intentionem petentis, et illa fuerit de tali irregularitate in particulari, quamvis verbo illam non expresserit; tunc enim valida erit dispensatio, quia respectu ejus, qui

dispensatur, sufficienter declaratur voluntas dispensantis, quod satis est. Non est tamen conveniens modus, quia, ut dispensatio convenienter fiat, necesse est gravitatem causæ et irregularitatis in particulari cognoscere. Si autem in eo casu aliquis vult dispensari a multis irregularitatibus, quas habet, necesse est, ut vel illas in particulari proponat, vel saltem confuse petat dispensari a multis, vel ab omnibus irregularitatibus, quas contraxerit; nam potest una irregularitas tolli sine alia, sicut una censura, in hoc enim est eadem ratio, et ideo per dispensationem unius non tolluntur alia, si adsint. Quocirca si quis petat dispensationem irregularitatum in certo ac definito numero, ut quatuor irregularitatum, v. gr., et eodem modo dispensatio concedatur, tunc si contingat irregularitatem aliam oblivioni tradi, non manebit dispensata, quia neque explicite, neque implicite in petitione vel concessione continetur, neque ex vi alicujus connexionis tollitur simul cum aliis, sicut solent peccata oblita remitti. Aliud vero erit, si in tali dispensatione addatur confusa clausula includens omnes irregularitates, quas talis persona incurrit; tunc enim etiamsi petens oblitus fuerit alicujus irregularitatis, dispensata manet, quia implicite et confuse fuit in dispensatione inclusa, quod satis est. Idemque erit, quoties dispensans dixerit: *Tecum in irregularitate dispenso*, si ex circumstantiis sufficienter constiterit dispensationem esse generalem datam, quia tunc omnia dispensata manent, etiamsi in memoriam non venerint. Et ita censeo intelligendam doctrinam communem, quam referunt, et sequuntur Navarr., in Sum., c. 26, num. 13, et Maiolus, lib. 5, cap. 51, num. 6.

3. *Effectus dispensationis debet ipsa forma explicari.* — Tandem necesse est, ut qualitas, seu effectus dispensationis sufficienter explicetur; potest enim irregularitas dispensari vel in totum, vel ex parte, id est, quoad unum Ordinem, et non quoad omnes, vel quoad usum Ordinis suscepti, et non quoad Ordinem suscipiendum. Quoties ergo dispensatio irregularitatis absolute, et sine addito conceditur, signum est dispensationem esse totalem, tum quia verba absoluta significant totalem dispensationem. Tum etiam quia nulla est ratio determinandi talem dispensationem ad unum effectum potius, quam ad alium, nisi fortasse potestas dispensationis limitata sit et diminuta; tunc enim dispensatio erit adæquata potestati, et solum ex eo

capite poterit limitationem accipere. At vero si dispensatio concedatur cum limitatione, tantum operabitur, quantum verba expresse, vel implicite continuerint; ut si dispensatus quis fuerit ad minores Ordines, non poterit ad sacros promoveri; si autem fuerit dispensatus ad subdiaconatum, non poterit ulterius ascendere, poterit tamen minores Ordines suscipere; virtute enim continentur in illa dispensatione, cum non debeat quis per saltum promoveri. Si autem indefinite dispensetur ad Ordines, multi censent de minoribus tantum intelligi, communis per textum ibi in cap. Litteras, de Filiis presbyterorum, in particulari agentes de irregularitate illegitimorum. Et quia dispensatio odiosa est, ideoque restringenda sunt juxta cap. 1, eodem titulo de Filiis presbyter., in 6. Sed difficile est hanc regulam universaliter acceptare, quia in rebus indefinita æquivalet universali; ideoque juxta materiam subjectam, et maxime juxta receptum verborum sensum, et usum in particulari judicandum est. Rursus si dispensatio concedatur cum hac limitatione, *ad usum susceptorum Ordinum*, ex vi illius non potest quis novum Ordinem suscipere, quia sunt effectus diversi, qui frequenter in dispensationibus separantur, et difficilius esse solet dispensatio ad promotionem, quam cum jam promotus, ad usum tantum, cum ordinatus habet veluti acquisitum jus ad usum Ordinis suscepti, et difficilius sit aliquem privari jure acquisito, quam acquiendo. Atque ita notavit Gloss., in cap. Quicumque pœnitens, dist. 50, et indicatur in illo textu, et in aliis, quos ibi citat. Unde infra videbimus, sæpe Episcopum dispensare in aliqua irregularitate quoad usum suscepti Ordinis, non vero quoad novum Ordinem suscipiendum. At vero si dispensatio sit ad usum in superiori Ordine, v. gr., presbyteratu, etiam extenditur ad usum omnium Ordinum inferiorum; non quia in universum ablato majori impedimento sublato sit minus, ut quidam putant; non est enim hæc regula certa, ut in superioribus visum est; sed quia in illo effectu superiori, virtute continentur alii, quia is, qui est suspensus in minori Ordine, non admittitur ad usum superioris. Præterea si dispensatio concedatur ad obtinendum beneficium, ex vi talis formæ non videtur extendi ad Ordines, quia non sine causa additur limitatio. Nec per consequentiam potest inferri extensio, eo quod beneficium propter officium datur, tum quia

hæc consecutio non sufficit, ut suspensus a beneficio sit suspensus ab Ordine; ergo neque id sufficit, ut restitutus ad unum, censeatur restitutus ad aliud; tum etiam quia interdum permittitur beneficium dari ad sustentationem propter Ordinem jam susceptum, ne clericus mendicare cogatur. Nam etiamsi non exerceat Ordinem, potest et canonicum officium recitare, et aliud ministerium cantandi, vel inserviendi Ecclesiæ exercere. Et ob similem rationem dispensationem ad omnes Ordines, si aliud non addatur, non necessario includit dispensationem ad beneficia Ecclesiastica, præsertim illa, quæ prælationem vel jurisdictionem habent, quia etiam tales effectus sunt diversi, et non ita connexi, ut ablato uno censeatur alius ablatum; quod in particulari melius explicabitur in sequentibus.

4. *Etiam de facto potest dispensatio conferri a Papa.* — Ultimo advertendum est, hæc, quæ diximus, procedere in dispensatione verbali, seu expressa. Potest autem aliquando dispensatio fieri facto ipso, quasi in actu exercito; ut si Papa sciens aliquem esse irregularem, illum ordinet, vel litteras dimissorias concedat, cum eo dispensare censeatur, quia non est credendus Pontifex agere contra jus, cum possit in jure dispensare. Unde cum talis dispensatio Pontificis, etiam sine causa facta, valida sit, absolute per illud factum dispensare censeatur. Quapropter sic ordinatus, non solum Ordinem, sed etiam usum Ordinis sic suscepti recipit, et restituitur ad usum inferiorum Ordinum, propter regulam positam, quod nemini conceditur usus superioris Ordinis sine usu inferiorum. Nihilominus tamen ex vi illius facti non censeatur ille homo dispensatus ad ascendendum ad superiores Ordines, quia ut ille actus legitime fiat, hoc necessarium non est, neque aliunde habet connexionem cum tali facto. Denique si tale factum ex ignorantia irregularitatis fiat, non potest esse indicium dispensationis, quia non est indicium voluntatis, quia ignorantia causat involuntarium. Atque ita omnes docent, sumiturque ex his quæ in simili diximus de absolutione a censura per factum Pontificis.

5. *Quid de inferioribus Pontifice.* — *Opinio affirmans.* — Negavimus tamen illo loco Episcopum posse absolvere ab excommunicatione etiam sibi cognita, per solum factum, quod hic majorem dubitationem habet. Nam multi censent, posse Episcopum dispensare in

irregularitate sibi cognita, per simile factum, dummodo supponatur in eo potestas. Ita tenet Glossa, in cap. ult., dist. 51, verb. *Qui concubinas*, et Glossa, in cap. Si qui sunt, dist. 81. Et sequitur Navarr., cap. 25, n. 74; et Sylvest., verb. *Irregularitas*, in ultimis verbis, ubi idem censet de Prælo quocumque habente potestatem dispensandi in irregularitate, et mittente ad suscipiendos Ordines subditum, quem scit esse irregularem. Et idem tenet Antonin., in tract. de Irregular., cap. 6, num. 45; Maiol., lib. 5, cap. 15. Ratio est, quia per illud factum indicatur sufficienter voluntas dispensandi, tum quia etiam inferior non præsumitur agere contra jus, si potest jure facere; tum etiam quia si in Pontifice Summo illud est sufficiens signum, id est ex natura talis effectus moraliter considerati; ergo eadem ratione in Episcopo erit sufficiens signum. Aliunde vero non est prohibitum jure positivo Episcopis dispensare hoc modo in irregularitate; nullibi enim extat tale jus; ergo est sufficiens illa dispensatio. Et hinc constituitur differentia inter excommunicationem, et irregularitatem, quia jure Ecclesiastico declaratum est, Episcopum non posse absolvere a censura per actiones excommunicationi contrarias, ut supra suo loco vidimus; quod non est circa dispensationem in irregularitate declaratum. Addit nihilominus Navarr. sententiam hanc procedere in foro conscientie, non vero in foro exteriori. In quo censet constituendam etiam esse differentiam inter Papam et inferiores Episcopos. Et reddit rationem, quia dispensatio a Summo Pontifice data sine causa, est valida, non vero data ab Episcopo. Sed hæc ratio solum concludit, quamdiu alias constiterit Episcopum non habuisse legitimam causam dispensandi, vel illam ignorasse, aut non considerasse, talem dispensationem non valere, quod verum existimo. Si autem oppositum constiterit, non video cur talis dispensatio sit rejicienda, etiam in foro exteriori. Solum ergo videtur posse constitui differentia inter forum internum, et externum, in hoc, quod in interno sufficit, ut non constet de causæ defectu, quia subditus præsumit superiorem recte agere; in externo necessarium erit causam probare, si res in examen afferatur, ut latius tractat idem Navarr., in c. Si quando, de Reser., excep. 10, num. 3, et alia de hac tacita dispensatione, quæ minus practica et moralia sunt, videri posse in Maiolo, supra, num. 8 et 9.

DISPUTATIO XLII.

DE IRREGULARITATE CONTRACTA EX ALIQUO DELICTO CIRCA USUM SACRAMENTORUM.

Explicata doctrina communi, descendimus ad singulas irregularitates, quæ variis modis distribui solent. Quidam illas revocant ad tria membra, scilicet ratione delicti, ratione sacramenti, aut ex defectu, sub quibus varia membra distinguunt, ut videre licet in Soto, dist. 25, quæst. 4, art. 2. Alii dividunt in quinque membra, scilicet, ex defectu animæ et corporis, ex defectu lenitatis et sacramenti, et ex delicto, ut videre est in Navarr., num. 492. Alii vel rejiciunt irregularitatem ex defectu animæ, vel tantum constituunt unam speciem ex defectu personæ, sive illa sit corporis, sive animæ, quod postea examinandum est. Alii omnem irregularitatem dicunt esse ex defectu alicujus boni, unde juxta quatuor honorum genera, animæ, corporis, famæ et fortunæ, non incommode in quatuor species partiuntur, et sub defectibus animæ, delicta, et nonnullos defectus, qui peccata non sunt, comprehendunt. Sed quia in ordine ad doctrinam moralem magis differunt duo genera irregularitatum ex delicto, vel sine illo, ideo hæc partitione uti visum est, et prius dicere de irregularitatibus ex delicto, quas ad tria capita revocabimus. Primum erit de peccatis commissis contra Ordines. Secundum de aliis gravioribus vitiis. Tertium erit speciale de homicidio propter peculiarem illius rationem.

SECTIO I.

Utrum contrahatur irregularitas per indebitam baptismi susceptionem.

1. *Prima conclusio.* — *Maiolus rejicitur.* — *Corollarium primum.* — *Corollarium secundum.* — *Corollarium tertium.* — Duplex est usus sacramenti, passivus, scilicet, et activus, et de utroque dicemus. Prima ergo assertio sit, per iteratam receptionem baptismi irregularitatem incurri. De hac re late dixi, in tom. 3, disp. 31, sect. 6, ubi ostendi, hanc irregularitatem esse in jure expressam, et non incurri nisi intercedat delictum, ideoque excusari quoties propter ignorantiam, et bonam fidem culpa excusatur, quod etiam nunc verum censeo, licet oppositum teneat Maiol., lib. 3, cap. 44, qui nullum affert jus,

in quo talis irregularitas sine culpa sit satis expressa. Addidi etiam, quando quis ita permittit exterius se iterum baptizari, ut non habeat intentionem suscipiendi sacramentum, sed solum se liberandi ab aliquo timore, vel aliquid simile, non incurrere hanc pœnam, sive alioqui peccet in ea permissione, sive non, quia illa non est formalis rebaptizatio ex parte recipientis cum tali intentione; pœna autem illa restringenda est ad formalem rebaptizationem, sicut pœna imposita hæretico ipso jure restringitur ad formalem hæreticum exteriorem, id est, qui ita exterius significat se negare fidem, ut interius etiam neget. Quo fit, ut multo minus incuratur hæc irregularitas, quoties quis recipit secundum baptismum sub intentione conditionata, si fortasse prior baptismus validus non fuit, etiamsi contingat id fieri imprudenter, et sine sufficienti ratione dubitandi, ac denique cum gravi culpa. Nam hæc culpa, vel est diversæ rationis ab illa, quæ est in formali rebaptismo, vel est ita imperfecta in illo ordine, ut simpliciter non possit dicere baptizatio; nam illa conditio appositæ in intentione tollit animum et spiritum rebaptizationis. Denique hinc constat, irregularitatem hanc non esse impositam propter veram susceptionem alicujus sacramenti inique factam; nam ille secundus baptismus, per cujus susceptionem contrahitur hæc irregularitas, non est sacramentum; tamen quia est in injuriam prioris baptismi, et fidei, ideo huic crimini adjuncta est talis irregularitas.

2. *Corollarium quartum.* — *Corollarium quintum.* — Ex quo obiter colligitur, si quis sæpius rebaptizetur, sæpius incurrere hanc irregularitatem, quia quoties multiplicatur culpa, propter quam jure ipso imponitur pœna, toties incurritur similis pœna, ut tractando de Censuris diximus. Et declarari potest, quia si quis post primam rebaptizationem pœnitentiam agens, irregularitatis dispensationem obtineret, postea vero in simile crimen laberetur, iterum etiam irregularitatem contraheret, quia vere violat legem, per quam talis pœna ipso facto imponitur, nam rebaptizatio non dicit tantum secundam baptismi acceptionem, sed tertiam et quartam, et in quocumque numero post primam. Ergo, etiamsi prima irregularitas non fuisset ablata, contraheretur secunda, quia non repugnat habere simul duas censuras vel impedimenta solo numero diversa ex causis distinctis. E contrario vero infero ex dictis, si